

*De sidder netop og læser Kosmorama nr. 200!
Trods skiftende format, udkommelsesfrekvens, redaktionel ledelse og ikke mindst tidsånd er bladet ufortrødent udkommet lige siden 1954 – adskillige gange hvert eneste år. Og det er jo ikke for at prale... men vi synes nu, at der er skrevet så mange tidstypiske, filmfanatiske, geniale, fantasifulde, uforståelige, morsomme, poetiske – kort sagt helt vidunderlige – bemærkninger i Kos. De følgende spalter er derfor tænkt som en hyldest til os selv – det manglede bare...*

1954 *Nr. 1 lederen:*

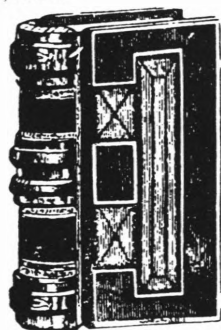
'Der er altså brug for os, der er brug for en kreds, som ikke anser læserne af en filmartikel for idioter, men for voksne mennesker, der kan stave og lægge sammen.'

Og det første nummer af Kosmorama lægger ud med en artikel af ingen ringere end Asta Nielsen, der bl. a. skriver:

'Stumfilm, tonefilm, tredimensional film og fjernsyn – gennem årene er der gjort forbløffende tekniske opfindelser, men en opfindelse kan kun bringe en ide. At gribe denne og udvikle den kunstnerisk er forbeholdt enerne. Thi ide kan først blive kunst gennem ånd.'

1955 *Kosmorama var fra starten ikke bange for kritik – men også først til at fremhæve egne dyder:*

'Kosmorama lægger meget stor vægt på at forsøge at være korrekt. (...) Marguerite Engberg udarbejder i øjeblikket et Asta Nielsen-index til et af vore kommende numre, og hidtil har hun brugt 12 timer på at kontrollere de oplysninger, der findes rundt omkring.' – *lederen, nr. 6.*

1956 *Tanker om Fjernsynet:*

'Når jeg sidder og ser fjernsyn er min hjerne næsten tom, jeg er helt parat til at tro på fjernsynspersonlighederne, denne drømmeverdens elite og aristokrati. Jeg spørger ikke om, hvad de har ydet, hvilke reelle talenter de besidder. De er i hvert fald personligheder, medens jeg, som 'seer', en slave af skærmen, har lidet eller intet særpræg.' – *J.B Priestley, nr. 21.*

1957 *Filmen var vist bedre end bogen...*

'(...) thi en kritik uden positivt engagement kan aldrig blive andet end intolerante og følelseskolde meninger. Ikke mindst derfor er det betydeligt mere givtigt at se een film af Stevens end at læse hundrede bøger af Elsa Gress, hvis man vil lære Amerika at kende.' – *Ib Monty, nr. 28.*

Kort men godt?:

'Interessen for kortfilmen skyldes ikke mindst, at den – om jeg så må sige – kan glide over i langfilmen.' – *Jean Beranger, nr. 31, 1957.*

1958 *Dengang var der noget ved debat-siderne:*

'Red. Ulrichsen har saa omsorgsfuldt taget sig af min journalistiske opdragelse. Maa jeg til gengæld fortælle ham, at den til det uforskammede grænsende, ensidige og nedladende tone, der præger hans redaktion af Kosmorama har skræmt mange interesserede væk fra filmmusæet, hvis ide er sund, og hvis ellers dygtige

ledelse kun skæmmes og skades af Kosmoramas langhaarede pseudo-intellektualitet. I al uærbødighed *Mogens Brandt' – og 'Red. Ulrichsen' var ikke sen til at replicere:*

'Med nogen munterhed har vi modtaget meddelelsen om, at Mogens Brandt hører til de intellektuelle.' – *nr. 38.*

1959 *Ja, vi intellektuelle har mange problemer:*

'Herregud, om man laver en film om modstandsbevægelsen eller modeverdenen eller heksefølgelse i middelalderen kan jo være ligegyldigt, bare man vil noget med dem udover at få så og så mange cementpander lokket i biografen.' – *Klaus Rifbjerg, nr. 47.*

1960 *Gid nogle flere havde det sådan:*

'Man skal kun lave film, hvis man absolut ikke kan lade være. En praktisk prøve kan dog anvises: Luk en filmdåse op og lad duften af film strømme ud. Blir man sanseløst beruset af denne duft, er man allerede halvt fortabt – resten går næsten af sig selv...' – *Jørgen Roos i nr. 49.*

1961 *Et typisk instruktørportræt:*
Han kom ikke med noget budskab. Hans film tyngedes ofte af litterært arvegods. Han var frem for alt romantiker, frydede sig over det makabre og det eksotiske, over de smukke helte og de forførende heltinder. Hans næsten barnlige glæde over de historier, han selv valgte at arbejde med, åbenbarede sig i rammende og smukt komponerede billeder. Der var over ham netop den særegne form for mangel på modenhed, der finder sin tilflugt i kunstnerisk skaben. Hans privatliv var næsten lige så romantisk som hans film.' – *Liam O'Laoghaire om Rex Ingram*, nr. 55.

1962 'Karakteristisk nok dyrkes eksperimentalfilmen da også idag med størst talent i den mest bagstræveriske af alle filmtyper: reklamefilmen.' – *John Ernst*, nr. 58.

1963 'Man har indtrykket af, at den stjernefan, der skjuler sig i selv den lærdeste og strengeste 'filmologs' hjerte, frister en temmelig underkuet og skyldbevidst tilværelse. Alle ved jo, hvor håbløst det er at føre en saglig og objektiv diskussion om en filmstjernes kvaliteter, en kendsgerning, der dog ikke afholder unge, seriøse film-entusiaster fra at mund-hugges lige så heftigt om Lee Remicks 'appeal' som om eksistensen af et metafysisk-religiøst tema i Hitchcocks produktion.' – *Morten Piil* i nr. 63.

1964 *Alle disse alenlange referater:*
'Forbyttede grevebørn har hyppigt været et yndet diversissement for alle os, der blot fik en forkert seddel om benet på klinikken, og mere er der ikke at sige om historien.' – *Poul Malnkjær om Tony Richardsons Tom Jones*, nr. 66.

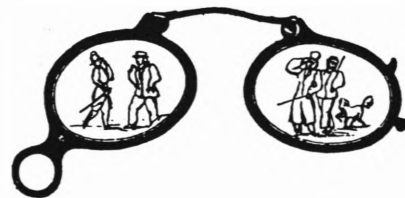
1965 *Fra en instruktørs dagbog:*
'Fra et professionelt synspunkt er jeg utilgivelig, jeg burde kende flere film, jeg burde gå i biografen hver dag. Jeg ved, det er slemt, men jeg foretrækker en rolig hjemmeaften med en flaske whisky og nogle venner...' – *Bunuel*, nr. 69.

1966 'Når jeg optræder så kort i mine film, som jeg gør, er det for at undgå 'the indignity of being an actor'. Nogle skuespillere er måske nok lidt mindre kvæagtige end andre, men kvæg er de nu alle sammen. I *Torn Curtain* har jeg Paul Newman i hovedrollen. Han er sådan en 'method'-skuespiller, De ved, der 'reagerer' hele tiden, og så sker det uafledeligt, at han 'reagerer' i en anden retning, end den han skal, og så må tingene tages om. Men jeg slap da for Marlon Brando. Der sagde jeg nej. Jeg begriber ikke, hvad Chaplin ser i ham.' – *Interview med Hitchcock himself!* Nr. 77.

1967 *Ved et redaktionsskifte:*
'Det har ikke været så nemt endda, for mange unge talenter er for modløse (...) Men det er dog heldigvis blevet til et par stykker, og heldigvis netop de folk, som synes at skulle danne kernen i en videre fornyelse af dansk filmkritik. En enkelt af disse nye kritikere omfatter vi med særlig beundring; det er ham, der beskrev os som ubekymrede fars sønner uden kendskab til livets hårdhed. Underligt, men hvor vidste han nu det fra?' – *Jørgen Stegelmann*, nr. 80.

1968 *Vietnamkrig og ungdomsoprør – Kosmorama bringer rundbordsamtale om Jean-Luc Godards Week-end:*
Anders Bodelsen 'Men mener du ikke, at Godard kommer til at mistænkeliggøre vietcongerne, når han blander dem sammen med kannibalistiske hippier. Er det ikke at undervurdere Vietcong?'
Niels Jensen 'Jeg kan fortælle, at jeg havde nogle kinesere og Mao-folk med inde og se filmen, de var fuldstændig lamslåede.'

Chr. Braad Thomsen 'De maoister, jeg har set filmen sammen med, hader da også filmen, men det er fordi de mangler en eller anden dimension(...)' – *osv., osv.*

1969 *Ved et redaktionsskifte taler Henrik Stangerup i en leder om alt det Kosmorama er – og ikke er:*
'Der er dem, der har beskyldt os for at være højrovede. Det er mest ude i provinsen(...) Nå, nu begynder vi at snakke alt for meget om os selv. Vi skulle nødig ligne Vindrosen.'

1970 *Nr. 100 blev fejret med et indblik i 'vor helt egen verden' – dansk filmkritik:*
'Ofte føles tidspresset, når man skal skrive en anmeldelse på 14 minutter som en belastning. Men i de fleste tilfælde er det nok et spørgsmål, om anmeldelsen ville være blevet bedre, hvis man havde haft tid til at sidde og nørkle over den i timevis.' – *Ib Monty om dagbladskritik.*

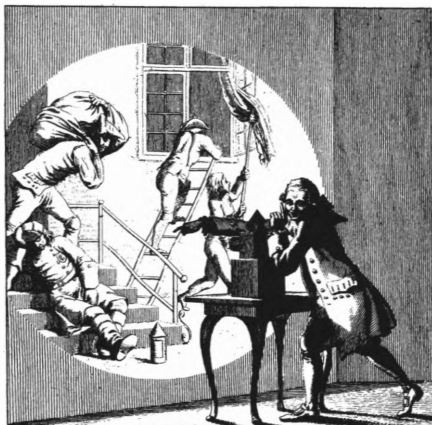
1971 *Det har vi da vist ikke set meget til siden...*
'Der er forskellige steder eksperimenteret med TV for blinde på en sådan måde, at billedimpulserne via et antal stimulatorer overføres til den blindes optiske nerve (...) En prototype vil være klar til brug allerede i indeværende år. Næste trin vil være at konstruere et eller to kameraer, der er så små, at de vil kunne lade sig indoperere i det menneskelige øje. En sådan model vil efter beregningerne ligge klar inden for de næste 10 år.' – *Claus Ib Olsen i artikel om 'Kasette-revolutionen' i nr. 101.*

1972 *Søren Kjørup:*
 'Mon ikke de film man holder mest af er dem der virker som de største intellektuelle og følelsesmæssige udfordringer på en? De behøver ikke være uplettede 'mesterværker', behøver ikke være blandt dem man ville anerkende som 'de bedste' man har set.' – *indledning til artikel om Kjørups Favorit film, nr. 112.*

1973 *Such Good Friends:*
 'Otto Preminger, der for en del år siden blev både dyrket og overvurderet af både Cahiers du Cinema og Movie, har i sine bedste film formået at skildre diverse miljøers overflade med en vis vulgær vitalitet.' – *Per Calum, nr. 113.*

1974 *Ingen roser til dansk film.*
 'Meget, meget værre er det at filmen forekommer mig at være befængt med en følelsesmæssig afstumpethed der oftest giver sig udtryk i en svælg i modbydelighed (i enkeltheder, i menneskeopfattelse, i samfundsopfattelse), men som undertiden også slår over i vulgær sentimentalitet.' – *Søren Kjørup om Nitten Røde Roser, nr. 123/24.*

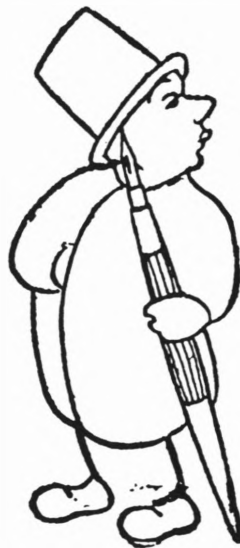
1975 *Og så blev der jo diskuteret filmsemiologi:*
 'Som sagt er jeg ked af, at Søren Kjørup vil gøre filmsproget til et sæt semantiske koder med arbitrære betydninger, når det så evident strider mod vores almindelige erfaringer vedrørende filmsproget.' – *Peter Schepelern, nr. 128.*

1976 *Leif Panduro om Where's Poppa?*
 'Det er jo en sørgelig historie. Og den er sindsoprivende grinagtig. I virkeligheden er en god farce en tragedie der er vendt 180 grader.' – *nr. 132.*

1977 *Ja, hvor glider vi hen, når end ikke bogen er bedre:*
 'Den alvorligste indvending mod filmen er imidlertid den samme, som man rejser overfor bogen: det hænger ikke rigtig sammen. Måske skulle bogen have været splittet op i to eller tre romaner.' – *Ib Lindberg, nr. 135.*

1978 *Et lille kursus i filmvidenskab:*
 'Filmforståelsen får virkelig luft under vingerne, når det viser sig hvor kompliceret og hvor enkelt det på samme tid går for sig.' – *Jesper Tang, nr. 140.*

1980 'Hvadenten han befinder sig foran eller bagved kameraet, kan Sylvester Stallone ikke frakendes flair for den slagkraftige visuelle effekt. Til gengæld bekyrrer han sig ikke om de finere nuancer...' *Ebbe Iversen, nr. 146.*

1981 *Ham kender jeg...!*
 'Den let alkoholiserede forfatter er den typiske kynisk-intellektuelle, der elsker at hade at skrive. Han længes efter et antirationalistisk element i samfundet og bebrejder verden, at den styres efter benhårde love' – *Jan Kornum Larsens anmeldelse af Tarkovskijs Vandringsmanden, nr. 155/56.*

1982 *Snydt igen...*
 'Her troede man, at det udvandede og nedtrådte fænomen i dansk film, folkekomedien, omsider var afgået ved en velfortjent død og lå velforvaret i sin grav.' – *Asbjørn Skytte, nr. 162.*

1983 *Film og livsglæde:*
 'Måske udødeliggør kunsten ikke, men den kan i hvert fald tjene de endnu levende til oplevelse, inspiration og perspektivering af dette underfulde liv på jorden.' – *Dan Nissen, nr. 166.*

1984 *Rapport fra Cannes:*
 'Virkeligt gode, virkeligt dårlige film er en mangelvare, og når jeg tænker på, at jeg vist slæbte mig igennem Marta Meszaros koksgrå *Naplo*, mens zombieerne stæppede i et tilstødende screeningrum, kan jeg godt ærgre mig.' – *Jørgen Oldenburg, nr. 168.*

1985 *Hurra for Marguerite og det museale:*

'Kopierne var på 2210 meter og gik gennem censuren uden nogen form for beklipning. Urpremierer fandt sted i Paladsteatret, den 21. april 1928, klokken 20.15. Paladsteatret, eller som det hed dengang i folkemunde: 'Filmens kongelige Teater', var dengang byens fornemste biograf.' – fra *Marguerite Engbergs beretning om den 'genfundne Jeanne D'Arc'*. Nr. 171.

1986 *Øv-bøv!:*

'Jeg synes *Barndommens Gade* er blevet en pæn og nydelig damefilm – og øv for det.' – *Lene Nordin*, nr. 178.

1987 *Ingen grund til panik:*

'Nye læsere kan begynde her. For selv om det ovennævnte ikke er helt i skoven, så er det heller ikke hele sandheden.' – *Kaare Schmidt*, nr. 181.

1988 *Brando vender tilbage:*

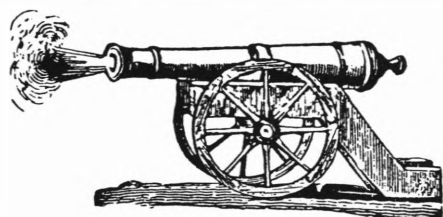
'Medens Marlon Brando siden Dommedag nu og *The Formula* har nydt tilværelsen, har filmpublikummer overalt i verden kunnet nyde fraværelsen. Men efter et strengt helseprogram er den snart 65-årige Brando igang igen, hans første projekt lader ikke til at udmærke sig ved sin lødighed.' – *Peter Risby*, nr. 184.

1989 *Godt spørgsmål:*

'Men hvis *Casablanca* ikke er fuldblods camp, hvorfor synes vi så, den er så vidunderlig?' – *Eva Jørholt*, nr. 189.

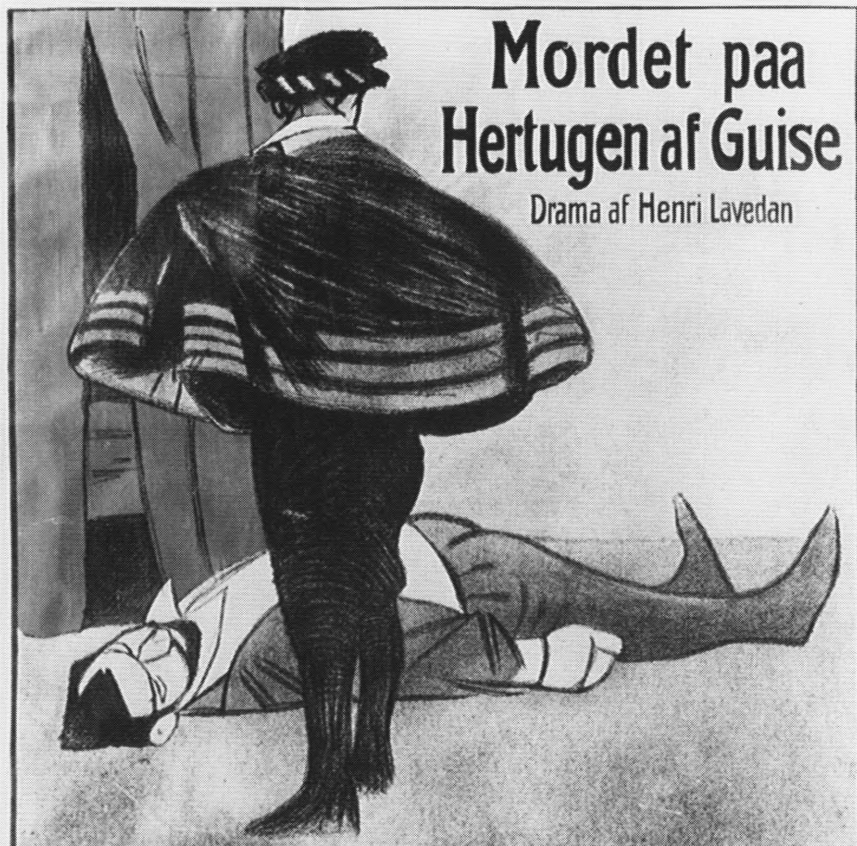
1990 *Det' Camp – det' Carl:*

'Jeg under af ganske hjerte Filmmuseets publikum den hallucinerende og totalt surrealistiske oplevelse, det er at kæmpe sig igennem filmen fra ende til anden på en enkelt forestilling (ca. 240 minutter)!' – *Carl Nørsted* om sin favorit-western *Phantom Empire*, nr. 192.

KOSMORAMA

Østergade 26

Mordet paa Hertugen af Guise

Drama af Henri Lavedan

Spillet af

MM^{rs} Le Bargy og Albert Lambert (fls)
og øvrige Kunstnere fra Théâtre Française

1991 'Mandekønnets evigtgyldige dilemma mellem romantikken og begæret, søgt filmisk fremstillet i et udtryk, hvor billederne tøver, menneskene tøver og alt i det hele taget ånder af tvivl og handlingslammelse i en sådan grad, at man som tilskuer får lyst til at træde ind i filmen og ruske voldsomt i hovedpersonen, denne knudemand, der lader sig selv græde gennem den lyttende kvinde, og få ham til at vende blikket fremad istedet for selvpinerisk at blive ved at drømme i nat-ten' – *Kassandra Wellendorf* om *Epilogue*, nr. 196.

1992 '– I dag er der mange avantgarder, i det store hele lige så mange som der er seriøst virkende, eksperimenterende billedkunstnere og filmskabere. Har kunsten en sag i dag, så er den flyttet tilbage til værket. Såfremt den ellers nogensinde fik forladt det.' – *Carsten Juhl*, nr. 199.

Citat-kavalkaden er udarbejdet af Maren Pust.